

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları *

*Esra Nur TİRYAKI***

Özet

Yazma becerisi, işitme engelli öğrencilerin çevreleriyle iletişim kurmada etkili olan somut bir iletişim aracıdır. Bu beceriyi tamamlayan unsur metinlerdir. Metin, sözcüklerle ve cümlelerle kurulan anlam bütünlüğüdür. Bu araştırmanın amacı, ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı metinlerini oluşturmadaki sorunlarını belirlemektir. Öğrencilerin yazılı anlatımları, kelime, cümle ve paragraf düzeylerinde değerlendirilmiştir. Çalışma, yatılı-gündüzlü normal öğretim yapan Hatay Hürriyet İşitme Engelliler Ortaokulunda 5. sınıf (7 kişi), 6.sınıf (15 kişi), 7. sınıf (8 kişi) ve 8. sınıf (7 kişi) olmak üzere toplam 40 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu öğrenciler, ağır işitme engelli olup herhangi bir işitme cihazı veya koklear implant kullanmamaktadır.

Bu araştırmada Tiryaki (2014) tarafından geliştirilen iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır: Bunlar “Yazma Formu” ve “İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Sorun Envanteri” dir. Araştırmanın sonucunda, işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımları ile ilgili sorunlar tespit edilmiştir. Buna göre, kelime ve cümle ile ilgili 6, paragraf ile ilgili 5 sorun saptanmıştır. Bu sorunlar, metinlerle örneklendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşitme engeli, Türkçe eğitimi, yazma becerileri, sorun envanteri.

Problems of Deaf Students at Secondary School on Consituting Written Text

Abstract

Writing is a concrete means of communication for deaf students to communicate with their environment. Texts are the complementary elements of this skill. Text is the meaning unity creating with words and sentences. The purpose of this research is to determine writing problems of deaf students educating at secondary school. Their writing studies were evaluated in tree degree which are word, sentence and paragraph

The research was done on 40 boarding and day students at Hatay Hurriyet Secondary School for the Deaf (5th grade (7 students), 6th grade (15 students), 7th grade (8 students) and 8th grade (7 students)). These students are heavily hearing impaired but they don't use any hearing-aid or cochlear implant.

Data collection was done through “writing form” and “writing expression problem inventory” which were developed by Tiryaki 2014. Accordingly, 6 problems about word and sentence, and 5 problems about paragraph were found. These were processed through sample texts.

Keywords: Hearing impairment, Turkish education, writing skills, problem inventory.

* Bu makale, “Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Türkçe Eğitiminin ve Okuma-Yazma Becerilerinin Değerlendirilmesi” isimli doktora tezinin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

** Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Hatay. E-posta: esranurtiryaki@gmail.com

Giriş

Kişinin dil edinimi, belirli aşamalarla gerçekleşmektedir. İnsan doğuştan getirdiği dil yetisiyle zaman içinde çevreden gelen planlı ve plansız uyarıcılarla dil gelişimini tamamlar. Planlı uyarıcı kısmını, okul öncesi eğitimden üniversiteye kadar süren örgün eğitim içerir. Bu uyarıcıların farkında olabilmek için çocuğun biyolojik ve zihinsel boyutta sahip olması gereken nitelikler bulunmaktadır. Biyolojik boyutu, konuşma ve işitme organları oluşturmaktadır. Zihinsel boyut ise, algılama, karar verme, analiz, sentez gibi becerileri kapsar. İşiten bir birey her iki boyutta da dil gelişim aşamalarını başarıyla gerçekleştirebilir. Ancak işitme engelli kişiler, bu aşamaları aynı sırada izleyebilmelerine rağmen engellerinden dolayı dil gelişimlerinde gecikmeler yaşarlar. “Bu nedenle normal işiten bebekler kendi seslerini işiterek dillerini geliştirirken işitme engelli bebeklerin dil gelişimlerinde işitme kaybına bağlı olarak problemler görülmeye başlanır” (Deretarla, 2000: 1). İşitme kaybı sonucunda bebek, konuşma seslerini algılayamadığından alıcıdan gelen şifreleri çözümlenmede güçlüklerle karşılaşır. İşitme yetersizliğinden dolayı sesleri algılama ve uyarıcıları anlamlandırma gerçekleşmemektedir. Bu güçlüğü sonucunda sözlü iletişim sekteye uğrar. Bundan dolayı, “İşitme engelli çocukların ana dilinin konuşma ve okuryazarlık boyutunu tam edinmemeleri, işitme engelli bireylerin uzun yıllar boyunca sağır ve dilsiz olarak adlandırılmalarına neden olmuştur” (C. Girgin, 2003: 8). Ancak bu adlandırmalar, işitme engelli bireylerin topluma kazandırılmasında bir engel teşkil etmemelidir.

Avcıoğlu (2013: 170), günümüzde işitme engelli öğrencilerin akademik başarı ve iletişim becerileri yönünden daha şanslı olduklarını düşünmektedir. Son araştırmalar, işitme cihazlarının engelin derecesine uygun olarak kullandığında çocukların işiten akranları gibi dili öğrenebildiklerini göstermektedir (Tüfekçioğlu ve Erdiken, 1991). Tüm bunlar işitme engelli öğrencilerin eğitiminin aslında mümkün olduğunu kanıtlamaktadır.

Bu araştırmanın amacı, ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı metinlerini oluşturmadaki sorunlarını belirlemektir. Çalışmanın alt amaçları şunlardır:

Ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı metinlerini oluştururken,

- a. Kelime düzeyinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- b. Cümle düzeyinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
- c. Paragraf düzeyinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

İşitme Engellilerde Yazma Becerisi

Yazma becerisi işitme engellilerin dili etkin bir biçimde kullanmaları için geliştirilmesi gereken iletişim aracıdır. Duygu ve düşüncelerin somut hale getirildiği bu becerinin ediniminde ve gelişim sürecinde işitme engelliler için bazı zorluklar bulunmaktadır. Bunun sebebini, işitme yetersizliği ve

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

geçirilmesi gereken yaşantı eksikliği oluşturur. İşitme engellilerin dil becerilerinde yaşanan sorunlarda kelime hazinelerinin sınırlı olduğu, bazı ekleri, edatları, fiilleri kullanılmadığı, kısa ve basit cümleler kurabildikleri, kelimelerin başka anlamlarını kavramakta ve soru-cevap ilişkisinde zorlandıkları belirlenmiştir (Deretarla, 2000; Akçamete, 2003; Erdiken, 2010).

Yazılı anlatım, konunun bağlamına uygun sözcüklerin cümleleri, cümlelerin paragrafları, paragrafların metinleri oluşturduğu bir sistemdir. Bu sistemde işitme engelli öğrencilerin karşılaştıkları sorunları, Erdiken (2010: 85-86) çalışmasında şu şekilde maddelendirmiştir:

- İçerik ve dil bilgisi özelliği bakımından, işiten öğrencilere göre anlamlı farklılıklar gösterme (Yoshinaga, vd., 1985: 87),
- İçeriği yeterince geliştiremememe (Gormley, vd., 1987:163),
- Konuyla ilgisiz yazma (Gormley, vd., 1987:163, Isaacson, vd. 1988: 10),
- Düzenleme özelliği bakımından, yazının bütünlüğüne daha az dikkat etme (Gormley, vd., 1987:163),
- Sözcük dağarcığı özelliği bakımından, sınırlı sayıdaki sözcüklerle basit yapıları cümleler kullanma (Kretschmer, vd. 1978, 139; Yoshinaga, vd., 1985: 86),
- Özne ve yüklemelerde eksiltme ile sözcükler arasında anlam tutarsızlıklarıyla yazma (Russel vd., 1976, 161),
- Sözcük ve kavramların anlamlarını bilmelerine rağmen, bağlaç, fiil, zamir ve soru biçimlerini kullanma ve olumsuz cümle yazma becerisi (Myklebust, 1973'den akt. Arnold, 1978: 198),
- Harf eksiltme, sözcüğü uygun yerde kullanma, harf ekleme davranışında bulunma (Arnold, 1978: 198),
- Eklerin kullanımında hata yapma (Isaacson, vd., 1990: 230),
- Yazım özelliği bakımından genellikle noktalama işaretleri büyük harf kullanımında hata yapma (Isaacson, vd., 1990:230).

Yöntem

Bu bölümde Araştırmanın yöntemini açıklamak amacıyla "Araştırmanın Modeli", "Evren ve Örneklem", "Verilerin Toplanması" ve "Verilerin Analizi" başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Ortaokul kademesinde öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı metinlerini oluşturmadaki sorunlarını belirlemek üzere yapılan bu çalışma, nitel değerlendirme tekniklerinin kullanıldığı betimleyici tarama modelinde bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hatay ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Hatay Hürriyet İşitme Engelliler İlköğretim Okulundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise, 5. Sınıf (10 kişi), 6.Sınıf (15 kişi), 7. Sınıf (8 kişi) ve 8. Sınıf (7 kişi) toplam 40 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 88). Herhangi bir işitme cihazı kullanmayan işitme engelli öğrencilerin tamamına ulaşılmaya çalışılmış ancak çalışma ölçme araçlarının uygulandığı günlerde derse gelen öğrencilerle sınırlı kalmıştır. Bu öğrencilerden, ölçme araçlarının tamamının uygulamasına katılan öğrenciler örnekleme dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları ve Uygulanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak Tiryaki (2014) tarafından geliştirilen işitme engelli öğrencilerin Yazılı Anlatım Sorun Envanteri ve Yazma Formu kullanılmıştır.

İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Anlatım Sorun Envanteri

Bu envanter işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım düzeylerini oluşturmadaki ya da kullanmadaki sorunları tespit edilerek oluşturulmuştur. Sorunların tespit edilmesinde araştırmacı ve bir uzman tarafından sırasıyla şu işlemler izlenmiştir:

- Ön uygulamada elde edilen metinler üzerinde araştırmacı bir uzmanla birlikte çalışarak çıkan sorunları her element için ayrı ayrı kodlamıştır.
- Bu kodlama sırasında ilk defa karşılaşılan sorunlar ortaya çıktıkça sorun envanterine yeni sorun eklenmiştir.
- Araştırmacı örneklem üzerinde yaptığı kodlamayı oluşan envanter taslağına göre yapmıştır. Bu kodlamalar sırasında daha önceden karşılaşılmayan bir sorunla karşılaşıldığında araştırmacı uzmanla tartışarak yeni sorunu envantere eklemiştir.
- Uzmanların metinlerde tespit ettikleri ortak sorunlar, sıklıklarına göre bakılarak ölçek oluşturulmuştur (Ek- 1).

Araştırmada metinler, hediye ve piknik konulu olmak üzere iki ayrı kategoride incelenmiştir. Metinlerde karşılaşılan sorunlar işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım sorun envanteri kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede öncelikle her konun düzeyiyle ilgili sorunlar frekans ve ortalama değerleriyle tablolar hâlinde sunulmuş, daha sonra her sorun örnek metinlerle açıklanmıştır. Örnek metinler orijinal (el yazısı) biçimiyle metne yerleştirilmiştir.

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

Yazma Formu

Yazma formu işitme engelli öğrencilerin metin oluşturmalarını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Bunun için iki ayrı form oluşturulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda en fazla puan alan iki konunun seçilmesinin sebebi, işitme engelli öğrencilere konuları birden fazla sunarak kendilerini rahat hissettikleri konuda yazmalarını sağlamaktır. Ayrıca hediye konulu metin daha somut bir konu iken, piknik konulu metin işitme engelli öğrencilerden hatırlamayı isteyeceğinden daha soyut bir konudur.

Uzman görüşleri alınarak belirlenen konular şu şekildedir:

1. Ailenizle ya da sevdiklerinizle yaptığınız piknikte başınızdaki geçenleri yazar mısınız?

2. İnsanları mutlu etmek, kalplerini kazanabilmek, o kadar kolay o kadar ucuz ki, bazen bir çiçek, bazen bir hediye ile bazen de... Peki siz bunu nasıl gerçekleştirebilirsiniz? Yazar mısınız?

Veri çözümleme teknikleri

Araştırmada metinler, hediye ve piknik konulu olmak üzere iki ayrı kategoride incelenmiştir. Metinlerde karşılaşılan sorunlar işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım sorun envanteri kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmede öncelikle her konun düzeyiyle ilgili sorunlar frekans ve ortalama değerleriyle tablolar hâlinde sunulmuş, daha sonra her sorun örnek metinlerle açıklanmıştır. Örnek metinler orijinal (el yazısı) biçimiyle metne yerleştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde işitme engelli öğrencilerin metinlerini kelime, cümle ve paragraf düzeylerinde oluştururken karşılaştıkları sorunların sıklığı tablolarla sunulmuş ve örnek metinlerle incelenmiştir.

Tablo 1: İşitme engelli öğrencilerin metinlerinde kelime düzeyindeki sorunları

No	Sorunlar	Hediye		Piknik	
		f	\bar{X}	f	\bar{X}
1	Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması	1	0.02	2	0.05
2	Konuyla ilgili kelime yazması ancak kelimelerin anlamına uygun kullanılmaması veya anlamsız kelimeler yazması	14	0.35	13	0.33
3	Kelimelerde bir ya da iki harfin yerinin değişmesi veya kelimeleri yanlış yazması	20	0.50	23	0.58
4	Kelimelerde ses olayları görülmemesi	10	0.25	7	0.18
5	Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi	36	0.90	36	0.90
6	Kelimelerdeki yapım ve çekim ekleri yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması	33	0.82	36	0.90
Toplam		114	2.84	117	2.94

Tablo 1'e göre hediye konulu metinde öğrencilerin metinlerinde kelime ile ilgili sorunların ortalama olarak en yüksek olanı (0.90) "Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi"dir. Sıkça

karşılaşılan bir başka sorun (0.82) “Kelimelerdeki yapım ve çekim eklerinin yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması” iken ortalama olarak en az karşılaşılan sorun (0.02) “Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması”dır.

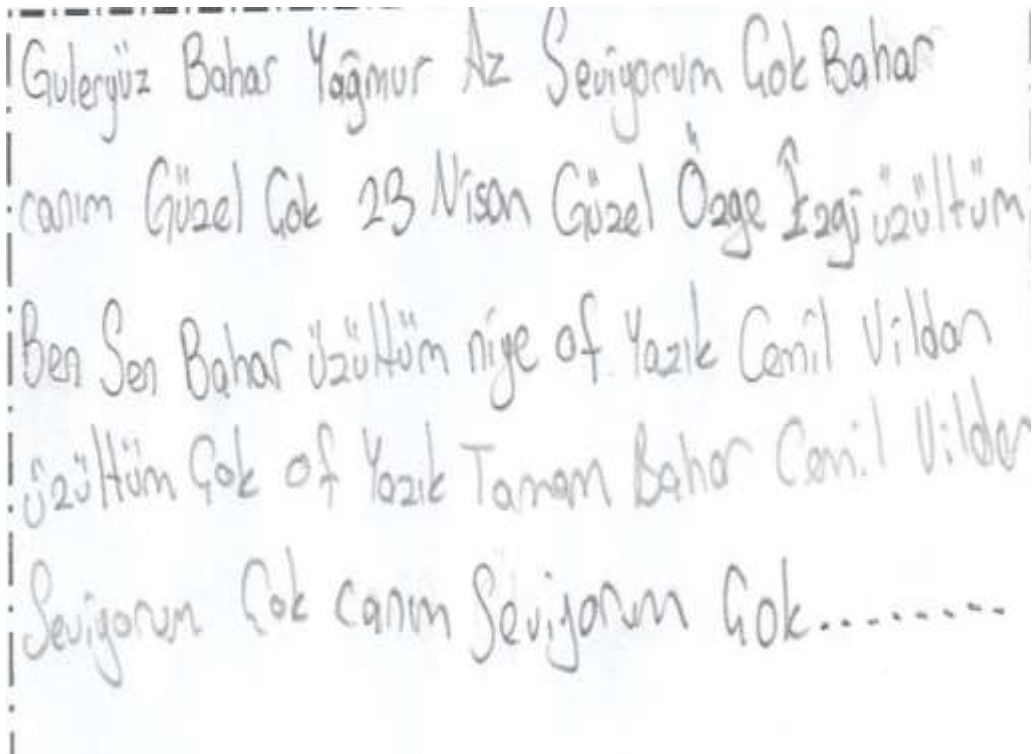
Tablo 1’e göre piknik konulu metinde öğrencilerin metinlerinde kelime ile ilgili sorunların ortalama olarak en yüksek olanları (0.90) “Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi” ve “Kelimelerdeki yapım ve çekim ekleri yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması”dır. Sıkça karşılaşılan bir başka sorun (0.58) “Kelimelerde bir ya da iki harfin yerinin değişmesi veya yanlış yazılması” iken ortalama olarak en az karşılaşılan sorun (0.05) “Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması”dır. Kelime düzeyinde her iki metinde karşılaşılan sorunların sıklığı ve azlığı konuya göre belirgin bir fark göstermemiştir.

İşitme Engelli Öğrencilerin Metinlerinde Kelime İle İlgili Sorunlara Örnekler

Bu bölümde işitme engelli öğrencilerin metinlerinde kelime düzeyinde karşılaşılan sorunlar örnek metinlerle anlatılmıştır.

Konuyla İlgili Hiç Kelime Yazamamasıyla İlgili Örnekler

Örnek Metin 1

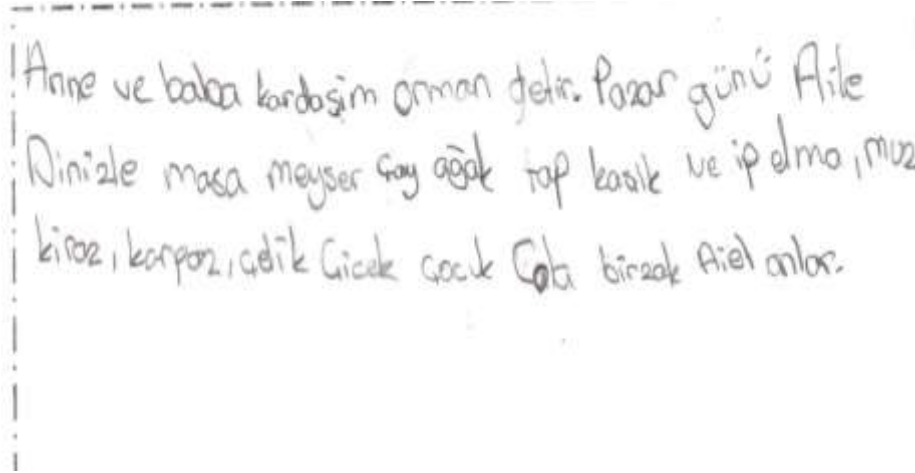
Öğrenci , “Bir an için tüm istediklerinizi alabilecek, düşündüğünüz her şeyi yapabilecek gücünüzün olduğunu düşünün. Bu durumda sevdiğinizizi nasıl ve ne ile mutlu ederiniz?” konusunda 38 kelimelik bir metin oluşturmuştur, ancak yazısında konuyla ilgili bir tek kelime

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

bulunmamaktadır. Ayrıca, “Bahar”, “üzültüm”, “seviyorum”, “çok”, “Cemil” ve “Vildan” kelimelerini sürekli tekrar etmiştir.

Konuyla İlgili Kelime Yazması Ancak Kelimelerin Anlamına Uygun Kullanılmaması veya Anlamsız Kelimeler Yazmasıyla İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 2

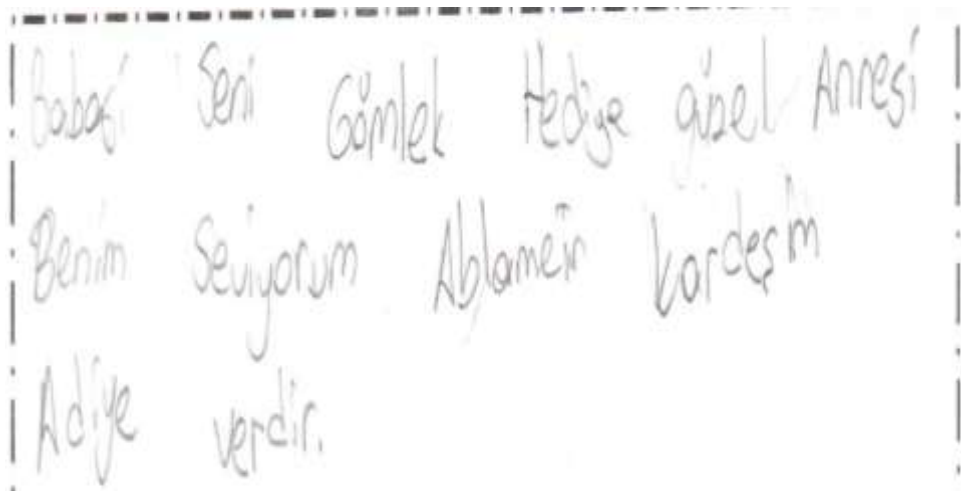

Yukarıdaki metinde öğrenci, 2 cümle ile piknik konulu metnini oluşturmuştur. Bu metinde öğrencinin,

- İlk cümlesinde “Anne ve baba kardışim orman getir.” Getirmek fiilini anlamına uygun bir şekilde kullanamamıştır.
- İkinci cümlesini, 23 kelimedenden oluşturmuştur. Ancak “Dinizle, meyser, birzak, Aiel” kelimeleri anlamsızdır

Kelimelerde Bir ya da İki Harfin Yerinin Değişmesi veya Yanlış Yazması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 3

Öğrenci, hediye konulu metin kapsamında 12 kelimedeki yazısını oluşturmuştur. Öğrencinin metnindeki sorunlar şunlardır:

- “Babası” kelimesinde –sı ekindeki “-ı” sesinin “-i” olması gerekirken kelimeye gelen ekte harf değişikliği yaşanarak ek yanlış yazılmıştır.
- “Ablamein ve Adıye” kelimesi ise yanlış yazılmıştır.

Kelimelerde Ses Olayları Görülmemesi ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 4

!Ben cepim para çok ve anne para aldı.
!anne düşüncelerinizi kızak mutlu hediye
!Ben Rüya

Yukarıdaki metinde öğrenci, “cepim” kelimesini ünsüz yumuşamasına dikkat ederek yazmamıştır. Bu metindeki sorun, öğrencinin kelimelerinde ses olayı görülemedir.

Kelimelerde Yazım Kurallarına Dikkat Edilmemesi ile İlgili Örnek Metinler

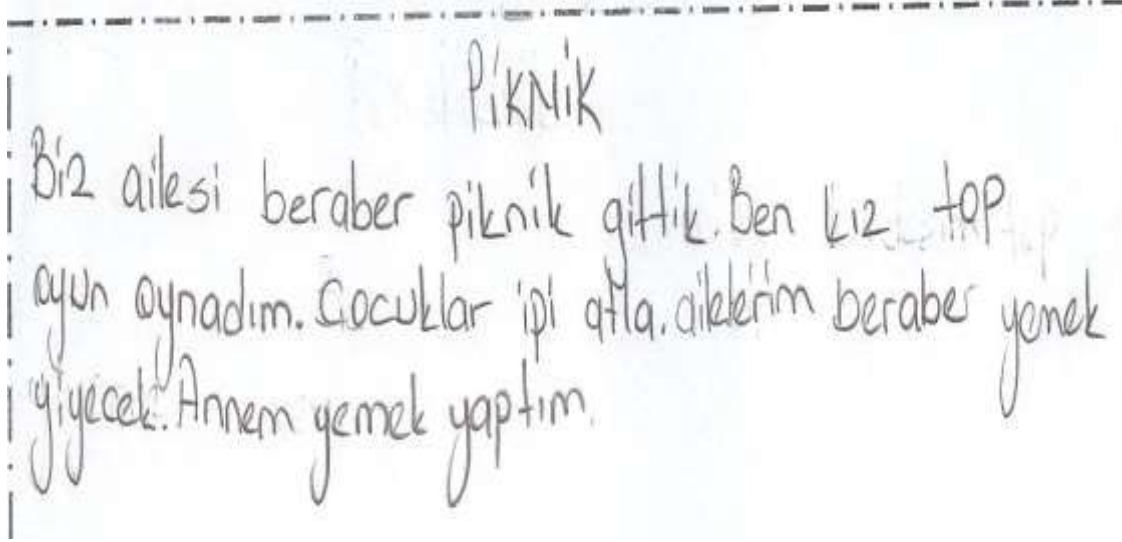
Örnek Metin 5

!arba uzak orman ağaç Halı yemek kebab Güzle
!bak muz özüm fakindek ekmek kız çiçek
!iskenderun

Öğrenci, metninde hemen hemen bütün kelimelerini küçük harfle yazarken, sadece 2 kelimeye “Halı ve Güzle” büyük harfle başlamıştır. Ancak bu da doğru bir yazım değildir. Şehir ismi olan “İskenderun” kelimesini ise küçük harfle yazmıştır. Bu metindeki sorunlardan biri de kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesidir.

Kelimelerdeki Yapım ve Çekim Eklerinin Yanlış Kullanılması veya Hiç Kullanılmaması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 6

Yukarıdaki piknik konulu metni 5 cümleden oluşturan öğrencinin kelimelerindeki eklerin yanlış kullanımı ve eksikliği şu şekildedir:

- İlk cümlesi “Biz ailesi beraber piknik gittik.” yerine “Biz **onun** ailesi ile beraber pikniğe gittik.”
- İkinci cümlesi “Ben kız top oyun oynadım.” yerine “ Ben kız**larla** top oyunu oynadım”
- Üçüncü cümlesi “Çocuklar ipi atla.” yerine “Çocuklar ip **atladı**.”
- Dördüncü cümlesi “Ailelerim beraber yemek yiyecek.” yerine “Aile**ler** beraber yemek yiyecek**ler**.”
- Beşinci cümle ise “Annem yemek yaptım.” yerine “Annem yemek yaptı.” veya “Annem**e** yemek yaptım.” Cümleler yukarıdaki yapım ve çekim ekleri kullanılarak yazılmalıydı.

Tablo 2: İşitme engelli öğrencilerin metinlerinde cümle düzeyindeki sorunları

No	Sorunlar	Hediye		Piknik	
		f	\bar{X}	f	\bar{X}
1	Konuyla ilgili hiç cümle kuramaması	12	0.30	17	0.42
2	Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması	25	0.62	19	0.48
3	Cümleyi oluşturan öğelerin sırasının olmaması	22	0.55	14	0.35
4	Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması	8	0.20	10	0.25
5	Cümle sonundaki fillerde zaman ve kişi eklerinin yanlış kullanılması	20	0.50	15	0.38
6	Cümlelerinde noktalama işaretlerini yanlış veya eksik kullanılması	24	0.60	18	0.45
Toplam		111	2.77	93	2.33

Tablo 2'ye göre öğrencilerin hediye konulu metinlerinde cümle ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar *"Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması"* (0.62); *"Cümlelerinde noktalama işaretlerini yanlış veya eksik kullanılması"* (0.60); *"Cümle sonundaki fillerde zaman ve kişi eklerinin yanlış kullanılması"* (0.50) ve *"Cümleyi oluşturan öğelerin sırasının olmaması"*dır (0.55). En az karşılaşılan sorunlar ise *"Konuyla ilgili hiç cümle kuramaması"* (0.30) ve *"Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması"*dır (0.20).

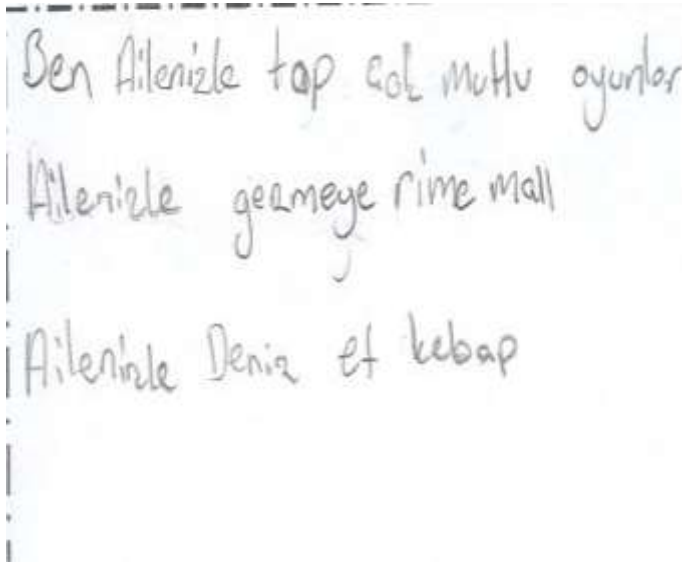
Tablo 2'ye göre piknik konulu metinde öğrencilerin metinlerinde cümle ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar *"Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması"* (0.48); *"Cümlelerinde noktalama işaretlerini yanlış veya eksik kullanılması"* (0.45); *"Konuyla ilgili cümle hiç kuramaması"* (0.42)dir. En az karşılaşılan sorun ise (0.25) *"Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması"* dir. Her iki metinde sıklıkla karşılaşılan sorunlar aynıdır. Toplam sorun, hediye konulu metinde (f=111) piknik konulu metinden (f=93) daha fazladır.

İşitme Engelli Öğrencilerin Metinlerinde Cümle İle İlgili Sorunlara Örnekler

Bu bölümde işitme engelli öğrencilerin metinlerinde cümle yazma ile ilgili sorunlar örnek metinlerle sunulmuştur.

Konuyla İlgili Hiç Cümle Yazamamasıyla İlgili Örnek Metinler

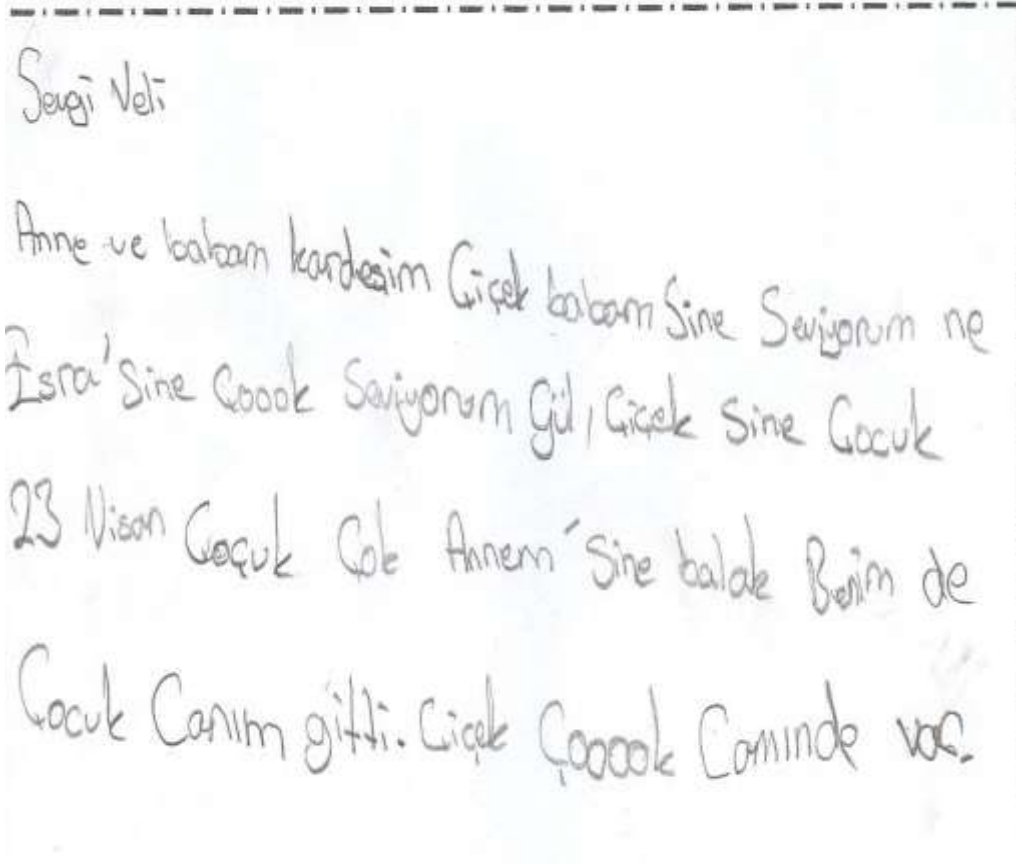
Örnek Metin 7

Öğrenci, yukarıdaki metni oluştururken konuyla ilgili 13 sözcük yazabilmiş, ancak kelimelerle cümle kuramamıştır.

Konuyla İlgili Karmaşık ve Anlamsız Cümleler Kurması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 8

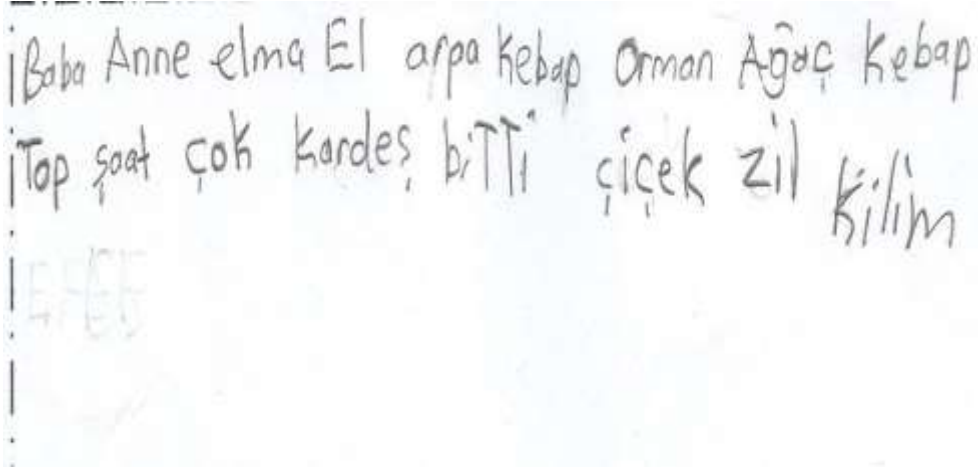
Yukarıdaki metinde öğrenci, konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurmuştur:

Metinde kelimeleri anlamsızca art arda sıralayarak "gitti" ve "var" fiiliyle cümlesine son vermiştir. Bu uzun cümlede tekrar eden kelimeler görülmektedir.

- Sine kelimesini 4 kez,
- Çok kelimesini 3 kez,
- Çocuk kelimesini 3 kez,
- Seviyorum kelimesini 2 kez,
- Çiçek kelimesini 2 kez,
- Annem kelimesini 2 kez,
- Babam kelimesini 2 kez tekrarlanmıştır.

Cümleyi Oluşturan Öğelerin Sırasının Olmaması ile İlgili Örnek Metinler

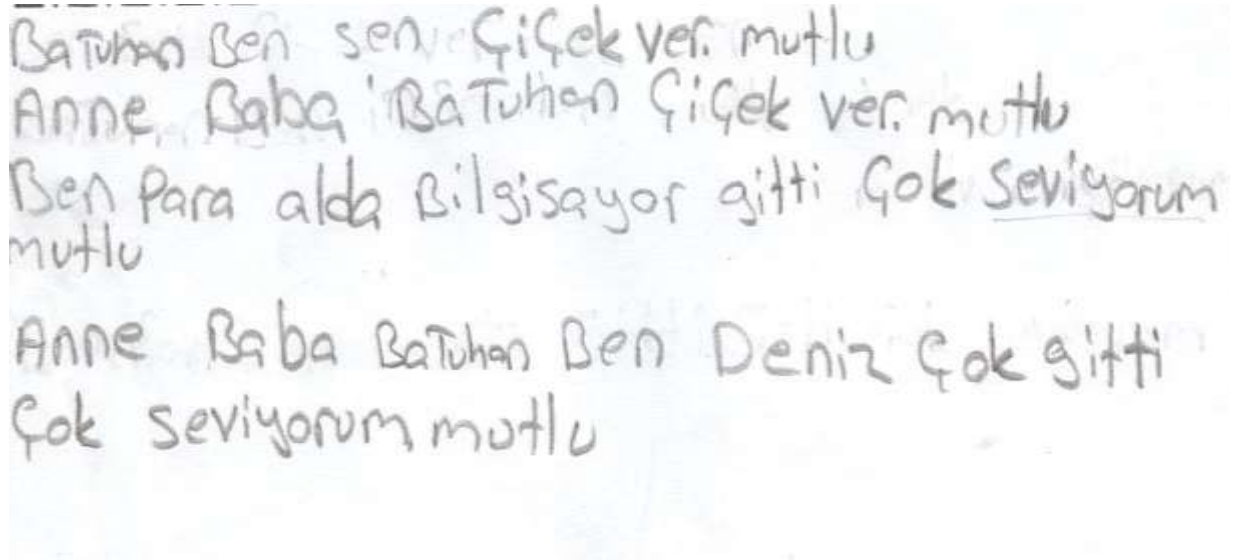
Örnek Metin 9

Yukarıdaki piknik metninde öğrenci konunun kendisinde çağrıştırdığı “baba, anne, elma, kebab, orman, ağaç, kebab, top, kilim ve çiçek” kelimeleri yazmıştır. Bunları söz dizimine dikkat etmeden sıraladığı için cümle anlam kazanamamıştır.

Cümlede Gereksiz Kelime Tekrarı Bulunması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 10

Yukarıdaki hediye metninde öğrenci,

- “Çiçek” kelimesini 2 defa,
- “ver” kelimesini 2 defa,
- “seviyorum” kelimesini 2 defa,
- “gitti” kelimesini 2 defa,
- “anne” kelimesini 2 defa,

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

- “baba” kelimesini 2 defa,
- “çok” kelimesini 3 defa,
- “Batuhan” kelimesini 3 defa,
- “ben” kelimesini 3 defa,
- “mutlu” kelimesini 4 defa gereksiz yere tekrarlamıştır.

Cümle Sonundaki Fiillerde Zaman ve Kişi Eklerinin Yanlış Kullanılması İle İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 11

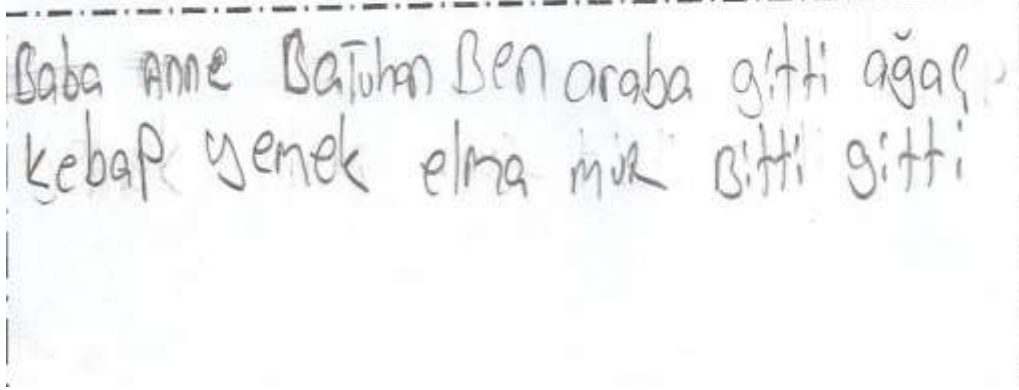
Anne ve baba, kardeşim, ben piknikte gitti. Kebab, kola, yiyecek, meyve yiyor. Denize yüzüyor. Voleybol oyun oynuyorum. piknikte insanlar var. İnsanlar mutlu. İnsanlar piknikte uyuyor ve oturuyor. piknikte çiçek var. piknikte yemek yedi. Ağaç yuva var. piknikte bitti. Arabaya eşya koydular. Sonra bitti. Eve gitti.

Öğrenci, piknik ile ilgili metinde cümle sonundaki fiillerde zaman ve kişi eklerini yanlış kullanmıştır:

- İlk ve son cümledeki “gitti” fiiline 1. çokluk kişi eki getirilerek “gittik”
- İkinci cümlede “yiyor” fiili 1. çokluk kişi eki getirilerek “yiyoruz”
- Üçüncü cümlede “yüzüyor” 1. çokluk kişi eki getirilerek “yüzüyoruz”
- Yedinci cümlede “uyuyor, oturuyor” 3. çokluk kişi eki getirilerek “uyuyorlar, oturuyorlar” şeklinde olmalıdır.

Cümlelerinde Noktalama İşaretlerinin Yanlış veya Eksik Kullanılması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 12

Yukarıdaki metinde öğrencinin, “Baba, anne, batuhan, ben, araba; ağaç, kebab, yemek, elma, muz” kelimelerinin arasında nokta işareti kullanması gerekirken virgülü kullanmamıştır.

Tablo 3: İşitme Engelli Öğrencilerin Metinlerinde Paragraf Düzeyindeki Sorunları

No	Sorunlar	Hediye		Piknik	
		f	\bar{X}	f	\bar{X}
1	Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması	12	0.30	20	0.50
2	Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması	28	0.70	22	0.55
3	Paragraf girintisi kullanmaması	25	0.62	19	0.49
4	Paragrafta gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunması	14	0.35	9	0.23
5	Paragrafta cümleler arasında uygun geçişler sağlanmaması	20	0.50	11	0.28
Toplam		99	2.47	81	2.05

Tablo 3’e göre hediye konulu metinlerinde öğrencilerin paragraf ile ilgili ortalama olarak en sık (0.70) karşılaşılan sorunlar “Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması” ve “Paragraf girintisi kullanmaması”(0.62) dir. Öğrencilerin ortalama olarak en az (0.30) karşılaşılan sorun, “Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması”dır.

Tablo 3’e göre piknik konulu metinlerinde öğrencilerin paragraf ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar “Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması” (0.55); “Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması”(0.50) ve “Paragraf girintisi kullanmaması”(0.49) dir. Öğrencilerde ortalama olarak en az karşılaşılan sorunlar, “Paragrafta cümleler arasında uygun geçişler sağlanmaması” (0.28) ve “Paragrafta gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunması”dır(0.23).

Paragraf düzeyindeki sorunlar, hediye konulu metinde(f=99); piknik konulu metne (f=81) göre daha fazladır.

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

Öğrencilerin Konuyla İlgili Paragraf Düzeyine Hiç Ulaşamaması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 13

Ben piknikte oroba yemek iyi öğağ salıncak top
uçurtmo

Öğrenci, piknik konusunun kendisine çağrıştırdığı kelimeleri yazmış, ancak kelimelerle cümle kurarak paragraf düzeyine ulaşamamıştır.

Öğrencinin Konuyla İlgili Bir veya Birkaç Cümle ile Paragrafı Oluşturması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 14

Ali baba anne çocuk mangalda köfte yaptık
Çocuk top oynadık

Öğrenci, yukarıda piknik konulu metinle ilgili sadece iki cümle yazarak metnini oluşturabilmiştir.

Paragraf Girintisi Kullanmaması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 15

Bugün hava çok sıcak, ailemizle piknikten babam ve annem
çocuklar oturuyoruz. Babam mangalda köfte pişiriyor, için
tencerede içinde. iki çocuk kız ip atladık, için top oynadık.
Annem piknik bize yemekler yiyeceğimiz.

Yukarıdaki metni öğrenci, 7 cümleden oluşturarak paragrafını elde etmiştir. Ancak biçim olarak paragraf düzenine uymamıştır.

Paragrafta Gereksiz Kelime ve Cümle Tekrarı Bulunmaması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 16

Beni. cepel Para çok var. anne verdi, Para var
anne Düşünceleriniz baba kızı hediye mutlu
İbrahim baba ve anne Bilgisayar hediye mutlu güzelsin
İbrahim Düşüncelerinizi AŞLIM çiçek hediye mutlu güzelsin

Yukarıdaki hediye metninde öğrencinin oluşturduğu paragraf, 5 cümle ve 29 kelimedenden oluşmuştur. Burada "anne", "hediye" ve "mutlu" kelimesini 3 kez; "para", "İbrahim", "baba", kelimesini 2 kez; "var" ve "güzelsin" yüklemlerini ise 2 kez tekrarlamıştır.

Paragrafta Cümleler Arasında Uygun Geçişler Sağlanmaması ile İlgili Örnek Metinler

Örnek Metin 17

Benim cepim paralarımız çok var. Annesi para verdi, Evde anne
Çok çiçekler verdi. Babam ayakkabısı verdi. Çocuklar oyun bebeği
ve oyun arabası verdi. Abim gömlek ve montum verdi. Dedem Param
fakir yok. Babam ve Annem çok seviyoruz. Öğretmenim güller demet
istiyor. Benim denizde yüzmek istedim.

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

Öğrenci, yukarıdaki metni 10 cümleyle oluşturmuştur. Ancak paragraftaki cümleler arasında uygun geçişler sağlanamamıştır:

- “Benim cepim paralarımız çok var.” cümlesiyle “Annesi para verdi.” cümlesine geçiş yapabilmek için,
 - 2. cümle, 1. cümleden önce gelebilirdi.
 - 1. cümleden sonra çünkü bağlacı kullanılabilirdi.
- 3. cümleden sonraki diğer cümlelerde aile bireylerinin verdikleri hediyeleri (*çiçekler, ayakkabı, oyuncak bebek ve araba, gömlek, mont*) saymıştır.
- 7. cümlede, dedesinin muhtemelen hediye almak için parası olmadığını söylemiş ardından annesini babasını çok sevdiğini belirterek cümleler arasındaki konu bütünlüğünü yitirmiştir. Daha sonra, öğretmenine denizde yüzmek istediğini yazarak cümleler arası geçişi doğru bir biçimde tamamlayamamıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarını oluştururken kelime, cümle ve paragraf düzeyinde karşılaştıkları sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunların belirlenmesi onların yazma becerilerinin ne yönde eksik olduğunu tespit etme açısından önemlidir.

Öğrencilerin hediye konulu metinlerinde kelime ile ilgili sorunların ortalama olarak en yüksek olanları (0.90), “*Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi*” ve (0.82) “*Kelimelerdeki yapım ve çekim eklerinin yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması*” iken ortalama olarak en az karşılaşılan sorun (0.02) “*Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması*”dır.

Piknik konulu metinlerinde ise, kelime ile ilgili sorunların ortalama olarak en yüksek olanları (0.90), “*Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi*” ve “*Kelimelerdeki yapım ve çekim eklerinin yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması*”dır. Sıkça karşılaşılan bir başka sorun (0.58) “*Kelimelerde bir ya da iki harfin yerinin değişmesi veya yanlış yazması*” iken ortalama olarak en az karşılaşılan sorun (0.05) “*Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması*”dır. Kelime düzeyinde her iki metinde karşılaşılan sorunların sıklığı ve azlığı konuya göre belirgin bir fark göstermemiştir.

Öğrencilerin hediye konulu metinlerinde cümle ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar, “*Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması*” (0.62); “*Cümlelerinde noktalama işaretlerinin yanlış veya eksik kullanılması*” (0.60); “*Cümle sonundaki fillerde zaman ve kişi eklerinin yanlış kullanılması*”(0.50) ve “*Cümleyi oluşturan öğelerin sırasının olmaması*”dır (0.55). En az karşılaşılan sorunlar ise “*Konuyla ilgili hiç cümle kuramaması*” (0.30) ve “*Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması*”dır (0.20).

Piknik konulu metinde ise, cümle ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar, *“Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması”* (0.48); *“Cümlelerinde noktalama işaretlerinin yanlış veya eksik kullanılması”* (0.45); *“Konuyla ilgili hiç cümle kuramaması”*(0.42) dır. En az karşılaşılan sorun ise (0.25) *“Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması”*dır. Her iki metinde sıklıkla karşılaşılan sorunlar aynıdır. Toplam sorun, hediye konulu metinde (f=111) piknik konulu metinden (f=93) daha fazladır.

Öğrencilerin hediye konulu metinlerinde paragraf ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar, *“Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması”* (0.70) ve *“Paragraf girintisi kullanmaması”*(0.62) dır. En az karşılaşılan sorun (0.30), *“Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması”* dır.

Piknik konulu metinlerinde ise, paragraf ile ilgili ortalama olarak en sık karşılaşılan sorunlar, *“Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması”* (0.55); *“Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması”*(0.50) ve *“Paragraf girintisi kullanmaması”*(0.49) dır. Öğrencilerde ortalama olarak en az karşılaşılan sorunlar, *“Paragrafta cümleler arasında uygun geçişler sağlanmaması”* (0.28) ve *“Paragrafta gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunması”*dır(0.23). Paragraf düzeyindeki sorunlar, hediye konulu metinde (f=99); piknik konulu metne (f=81) göre daha fazladır.

İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarını başlık, giriş, anlatım düzeni, anlatım zenginliği ve yazım kurallarına uygunluk açısından değerlendiren çalışmasında Karasu ve Girgin’in (2007: 472) tespit ettiği sorunlar, araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu sonuçlar şu şekildedir: Yazılı anlatımların *“Giriş”* özelliği düzeyinde kaldığı, *“düşüncelerini bütünlük içinde paragraflar içerisinde ele almadıkları”*dır. *Anlatım düzeninde* bilgi ve deneyim eksikliklerine bağlı olduğu düşünülerek düşük performans gösterdikleri; anlatım zenginliğinde sözcükleri doğru yazma, yerinde kullanma ve cümlelerin doğruluğuna ilişkin en düşük ortalamanın alınması ve öğrencilerin anlamlı cümlelere ulaşmakta zorlandıkları biçiminde açıklanmıştır. Ayrıca, *yazım kurallarına uygunlukta* da öğrenciler yavaş gelişim göstermişlerdir.

Erdiken (1996) bu konudaki görüşünü, *“Öğrencinin konuyla ilgili sözcük seçme ve onları yerinde kullanma becerisi, kelime hazinesi hakkında bize bilgi verir”* şeklinde ifade etmiştir. Girgin ve Karasu (2007: 153) araştırmasında, öğrencilerin sözcükleri doğru yazma, sözcükleri doğru ve yerinde kullanma ile düşünceleri açıklamada sözcük tekrarından kaçınma davranışlarında ortalama başarıya ulaştıklarını, ancak doğru cümleler kurmakta zorlandıklarını tespit etmiştir. Bu çalışmada en düşük ortalama başarı, okunabilirliğe etkisi büyük olan noktalama işaretlerinin doğru kullanılmasına ilişkin davranışta görülmüştür. Araştırmacılar tarafından işitme engelli öğrencilerin yazım kurallarına uygunluk özelliğine ilişkin davranışları gerçekleştirmede gelişimlerinin yavaş olduğu belirtilmiştir (Erdiken, 2003; Tuncay, 1980; Karasu ve Girgin, 2007).

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

İşitme engelliler işiten yaşlılarına oranla daha az kelime içeren, kısa cümleler kurarlar (Heider&Heider, 1940; Mykleubust, 1964). Ayrıca, yazılarında kelime ve cümle tekrarları, bağlaç, sıfat ve zarf gibi sözcük türlerini nadir kullanmaktadırlar (Mykleubust, 1964; Simmons; 1962). İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında dilbilgisi kurallarıyla ilgili yanlışlıklar sıklıkla görülmektedir (Stuckless and Marks, 1966). Arnold (1978: 198)'un belirttiği gibi işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında görülen diğer özellikler, harf eksiltme, sözcüğü uygun yerde kullanmama, harf ekleme davranışında bulunmadır. Ayrıca, yapım ve çekim eklerinin ve noktalama işaretlerinin yanlış yerlerde kullanımı (Isaacson, vd., 1990: 230), işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatımlarında rastlanılan özelliklerdir. Bütün bu araştırmalar sonuçlarımızla örtüşmektedir.

Araştırmanın sonucunda yazma becerisinde kelime, cümle ve paragraf düzeyine ilişkin sorunlar belirlenmiştir. Bu sorunların azaltılmasında öğretmenlere önemli görev düşmektedir. Öğretmenler, bu öğrencilere yazma eğitimi verirken aşamaları (hazırlık, yazma taslağı, taslağı düzenleme, düzeltme, yayınlama) geliştirmede rehberlik etmelidir. Süreç sonunda değil, her aşamanın sonunda geri bildirim verilmelidir. Öğrencilerin yazma becerilerinde sıklıkla görülen sorunların giderilmesinde (cümlede söz dizimindeki karışıklıklar, eklerin kullanımındaki yanlışlıklar ve noktalama işaretlerinin kullanılmaması vb.) zengin görsel destekli bilgisayar yazılımlarından yararlanılabilir.

İşitme engelli öğrenci rehabilitasyon merkezlerinde öğrendiği işaret dili ile okulda öğrendiği Türkiye Türkçesi arasında kalarak kendini ifade etmede zorlanmaktadır. Türk işaret dilinde eklerin tamamının karşılığının olmaması yazı dilinde sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Bu noktada öğretmenler, onların ana dilini işaret dili olarak düşünmelidirler. Böylece iki dil yöntemine uygun olarak etkinlikler hazırlanmalıdır. Bu araştırmada elde edilen ölçme araçları diğer engel türlerine de uygulanabilir. Araştırmalar yazma aşamalarına dönük deneysel olarak devam ettirilebilir.

Kaynakça

- Akçamete, G. (2003). İşitme yetersizliği olan çocuklar., A.Ataman (Editör). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Dördüncü Baskı. Ankara. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, ss. 311-358.
- Avcıoğlu, Hasan. (2013).İşitme yetersizliği olan çocuklar. İ.H. Diken (Editör). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. (Sekizinci Baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 167-215.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Özcan E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deretarla, E. (2000). *Kaynaştırma uygulaması yapan ilköğretim okullarının 3. Sınıfına devam eden normal işiten ve işitme engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi*. Yayımlanmış Bilim Uzmanlığı tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Erdiken, B. (1996). *Anadolu üniversitesi içem? lise düzeyindeki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde işbirliği-gözlem yöntemi ile anlatım yönteminin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Erdiken, B. (2003). İşitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini değerlendirme aracı (YABDA). *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 79-95.
- Erdiken, B., (2010). İşitme engelli öğrencilere yazılı anlatım öğretiminde iki yaklaşım ve değerlendirme. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(186), ss. 85- 105.
- Girgin, C. (2003). *İşitme engellilerin eğitime giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları Engelliler Entegre Yüksekokulu Yayınları.
- Girgin, Ü. ve Karasu, H. P. (2007). İşitsel/sözel yaklaşımla eğitim gören işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, ss. 146-156.
- Heider, F. and Heider, G. (1940). A comparison of sentence structure of deaf and hearing children . *Psychological Monographs*, 52, 42-103.
- Isaacson, S. and Luckner, J. L. (1990). "Teaching Expressive Writing to Hearing Impaired Students" *Journal Of Childhood Communication Disorders*, V.13, No.2, ss.135–152.
- Karasu, H. P. ve Girgin, Ü. (2007). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerin yazılı anlatım beceri düzeylerinin değerlendirilmesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), ss.467-488
- Myklebust, H. R. (1964). *The psychology of deafness*. NY: Grune&Stratton.
- Simmons, A.A. (1962). A comparison of the type –token ratio of spoken and written language of deaf children. *The Volta Review*, 64,417-421.
- Stuckless, E. R., & Marks, C. H. Assessment of the written language of deaf students. (Cooperative Research Project 2544, Contract OE-5-10-123) Washington, D. C.: U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education, 1966.
- Stuckless, E.R. and Marks, C.H. (1966). *Assesment of the written language of deaf students*. University of Pittsburgh School of Education.
- Tiryaki, E.N. (2014). Ortaokulda öğrenim gören işitme engelli öğrencilerin Türkçe eğitiminin ve okuma-yazma becerilerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ortaokulda Öğrenim Gören İşitme Engelli Öğrencilerin Yazılı Metinlerini Oluşturmadaki Sorunları

Tuncay, H. (1980). *İşitme özürü çocukların yazılı anlatım yeterlikleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tüfekçioğlu, U. ve Erdiken, B. (1991). İşitme engelli çocuklar için Anadolu üniversitesi İÇEM'de lise uygulaması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1-2), ss. 179-199.

EK-1: YAZILI ANLATIM SORUN ENVANTERİ

KELİME	f
1 Konuyla ilgili hiç kelime yazamaması	
2 Konuyla ilgili kelime yazması ancak kelimelerin anlamına uygun kullanılmaması veya anlamsız kelimeler yazması	
3 Kelimelerde bir ya da iki harfin yerinin değişmesi veya kelimeleri yanlış yazması	
4 Kelimelerde ses olayları görülmemesi	
5 Kelimelerde yazım kurallarına dikkat edilmemesi	
6 Kelimelerdeki yapım ve çekim ekleri yanlış kullanılması veya hiç kullanılmaması	
CÜMLE	
1 Konuyla ilgili hiç cümle kuramaması	
2 Konuyla ilgili karmaşık ve anlamsız cümleler kurması	
3 Cümleyi oluşturan öğelerin sırasının olmaması	
4 Cümlede gereksiz kelime tekrarı bulunması	
5 Cümle sonundaki fillerde zaman ve kişi eklerinin yanlış kullanılması	
6 Cümlelerinde noktalama işaretlerini yanlış veya eksik kullanılması	
PARAGRAF	
1 Konuyla ilgili paragraf düzeyine hiç ulaşamaması	
2 Konuyla ilgili bir veya birkaç cümle ile paragrafı oluşturması	
3 Paragraf girintisi kullanmaması	
4 Paragrafta gereksiz kelime ve cümle tekrarı bulunması	
5 Paragrafta cümleler arasında uygun geçişler sağlanmaması	